

TARPTAUTINIS SPORTO ARBITRAŽO TEISMAS IR JO REIŠMĖ SPORTO TEISĖS FORMAVIMUISI

Mantas Pakamanis

Advokatas, Advokatų profesinė bendrija „Motieka ir Audzevičius“
Elektroninis paštas: m.pakamanis@gmail.com

Pateikta 2017 m. vasario 3 d., parengta spaudai 2017 m. lapkričio 27 d.

DOI: 10.13165/JUR-17-24-2-12

Santrauka. Straipsnyje analizuojamas sporto reguliavimas, Tarptautinio Sporto Arbitražo Teismo kompetencija ir jo sprendimuose formuluojamos taisyklės. Aptarus arbitražo įsteigimo priežastis, analizuojamas jo susiformavimas ir raida, kalbama apie 1994 metų reformą. Taip pat yra nagrinėjama Tarptautinio Sporto Arbitražo Teismo struktūra: Tarptautinio Sporto Arbitražo Teismo Taryba, arbitražo sudėtis ir veikimas, decentralizuoti biurai, Ad Hoc skyriai ir alternatyvūs bylų nagrinėjimo centrai. Be to, straipsnyje nagrinėjamas Tarptautinio Sporto Arbitražo Teismo kodeksas ir proceso eiga teisme. Straipsnyje analizuojamos Tarptautinio Sporto Arbitražo Teismo funkcijos, kurias įgyvendindamas teismas prisideda prie sporto teisės formavimo. Taip pat yra analizuojama, kaip Tarptautinis Sporto Arbitražo Teismas formuoja bendruosius sporto teisės principus, siekiama išsiaiškinti, kokia yra teismo sprendimų reikšmė ir kaip jis prisideda prie sporto teisės harmonizavimo.

Reikšminiai žodžiai: Tarptautinis Sporto Arbitražo Teismas, *lex sportiva*.

Įvadas

Šiandieninėje visuomenėje sporto svarba yra nebekvestionuojamas faktas. Sportas iš laisvalaikio užsiėmimo tapo vienu sėkmingiausių pramogų verslu su reikšmingais jo dalyvių finansiniais interesais. Dėl šių aplinkybių buvo sukurti teisės aktai, reguliuojantys sportą ir su juo susijusią veiklą. Sportas ir su juo susijusi veikla kuria daugiau kaip 3 procentus pasaulio ir 3,7 procento Europos Sąjungos (ES) bendrojo nacionalinio produkto, joje dalyvauja apie 505 milijonai žmonių¹. Tai nulemia, kad atsiranda ir daug ginčų, kylančių iš sporto ir su juo susijusios veiklos.

Sporto teisę nuo kitų teisės šakų pirmiausia skiria tai, kad ji yra ne tik tarptautinė, bet jos normas gali leisti ir ne valstybinės valdžios institucijos². Be to, sporto teisės normas galima vadinti globaliomis, nes jos yra pasklidusios po visą pasaulį ir teisinius santykius veikia tiek nacionaliniu, tiek ir tarptautiniu lygiu. Pavyzdžiui, Olimpinių chartija, ne valstybinės valdžios išleistas konstitucinės prigimties teisės aktas, kurio laikosi visos jos šalys³, arba Pasaulinis antidopingo kodeksas⁴. Latty pabrėžia, kad viena iš pagrindinių sporto teisės funkcijų – normatyvinė⁵. Sporto teisė apima: (i) transnacionalines normas, pavyzdžiui, leidžiamas Tarptautinio Olimpinių Komiteto ir Tarptautinių federacijų, (ii) hibridines viešas-privačias normas, pavyzdžiui, leidžiamas Pasaulio antidopingo agentūros, (iii) tarptautinės teisės normas, pavyzdžiui, UNESCO Konvencija prieš dopingą sporte⁶. Taigi, sporto teisė yra sudaryta iš normų, kurias leidžia centrinės sporto institucijos (Tarptautinis Olimpinių Komitetas, Tarptautinės federacijos, Pasaulio antidopingo agentūra ir kt.) ir vietinės sporto institucijos (Nacionaliniai Olimpinių Komitetai, Nacionalinės federacijos, Nacionalinės antidopingo organizacijos ir kt.).

Sporto teisė yra heterogeninė, nes veikia skirtinguose lygmenyse ir yra kuriama skirtingų sporto teisės normų leidėjų. Tarp šių subjektų ypatinga svarba pasižymi Tarptautinis Sporto Arbitražo Teismas (CAS), kuris tapo bene svarbiausia institucija sporto teisės sistemoje⁷. CAS teisėjų kuriama sporto teisė, mokslininkų, tiriančių

1 BLACKSHAW, I. ADR and sport: settling disputes through the court of arbitration for sport, the fifa dispute resolution chamber, and the wipo arbitration & mediation center. *Marquette sports law review*. 2014, p. 1.

2 BELOFF, M.; KERR, T.; DEMETRIOU, M. *Sports law*. Hart Publishing, 1999, p. 5.

3 CHAPPELET, J. L.; KUBLER-MABBOTT B. *The International Olympic Committee and the Olympic system: The governance of world sport*. Routledge, 2008, p. 45. MESTRE, A. M. *The Law of the Olympic games*. The Hague: T.M.C. Asser, 2009, p. 34.

4 DAVID, P. *A Guide to the World Anti-Doping Code. A fight for the spirit of sport*. Cambridge University Press, 2008, p. 64.

5 LATTY, F. *La lex sportiva. Recherche sur le droit transnational*. Leiden-Boston: Brill, 2007, p. 24.

6 FOSTER, K. Is there a global sports law? *Entertainment and sports law journal*. 2003, p. 1-4.

7 BLACKSHAW, I. S.; SIEKMANN, R. C. R.; SOEK, J. *The court of arbitration for sport 1984-2004*. The Hague: T.M.C. Asser, 2006, p. 12.

sporto teisę, buvo pavadinta terminu *lex sportiva*⁸. CAS yra augantis ginčų nagrinėjimo forumas⁹. CAS, prižiūrimas Šveicarijos Federalinio Aukščiausiojo Teismo, tapo sporto ginčų nagrinėjimo lyderiu ir pasauliniu mastu pripažįstamu efektyviausiu forumu spręsti sporto ginčus¹⁰. Šveicarijos Federalinis Aukščiausiasis Teismas plačiai žinomame *Lazutina* sprendime CAS apibūdino kaip vieną svarbiausių ramsčių organizuotame sporte ir pabrėžė, kad nėra jokios kitos alternatyvios institucijos CAS, kuri galėtų taip operatyviai ir su nedideliais kaštais spręsti su tarptautiniu sportu susijusius ginčus¹¹.

CAS jurisdikciją yra pripažinusios praktiškai visos tarptautinės olimpinių sporto šakų federacijos ir nacionalinės olimpinių sporto šakų federacijos¹². Bersagel pažymi, kad CAS turi išimtinę apeliacinę jurisdikciją olimpinių sporto šakų ginčams¹³. Fosteris pabrėžia, kad dėl CAS sukurto unikalaus ginčų sprendimo modelio, sporto ginčų sprendimas nacionaliniu lygiu prarado reikšmę¹⁴. Tai patvirtina ir Vokietijos Aukščiausiojo Federalinio Teismo sprendimas plačiai diskutuotoje *Pechstein* byloje¹⁵. Joje Vokietijos Aukščiausiasis Federalinis Teismas konstatavo, kad Pechstein dėl CAS sprendimo apskritai neturėjo teisės kreiptis į Vokietijos teismus, o vienintelė galimybė kvestionuoti CAS sprendimo teisėtumą yra kreipimasis į Šveicarijos Aukščiausiąjį Federalinį Teismą¹⁶.

8 NAFZIGER, J. A. R. *Lex sportiva and CAS*. The Hague: T.M.C. Asser, 2006, p. 409.

9 NAFZIGER, J. A. R. *Arbitration of rights and obligations in the international sports arena*. Valparaiso University law review, 2001, p. 357-359.

10 RIGOZZI, A.; HASLER, E. *Introduction to the CAS Code. Arbitration in Switzerland: The practitioner's guide*. Kluwer law international, 2013, p. 885.

11 VAN DEN BERG, A. J. *Yearbook Commercial Arbitration 2004 - Volume XXIX*. Kluwer Law International, 2004, p. 207.

12 MAVROMATI, D.; REEB, M. *The Code of the Court of Arbitration for Sport: Commentary, Cases, Materials*. Kluwer Law International, 2015, p. 3.

13 BERSAGEL, A. *Is there a stare decisis doctrine in the Court of Arbitration for Sport? An analysis of published awards for anti-doping disputes in track field*. Pepperdine dispute resolution law journal. 2012, p. 194.

14 FOSTER, K. *Is there a global sports law?* Entertainment and sports law journal 2003, p. 5.

15 Klaudija Pechstein yra žinoma greitojo čiuožimo sporto šakos atstovė, laimėjusi daugiau nei 60 medalių. Tarptautinė Čiuožimo Federacija Pechstein suspendavo dviejų metų laikotarpiui pagal kraujo tyrimų rezultatus, kurie buvo aukštesni už normatyvus. Tačiau dopingo kontrolės metu niekada nebuvo nustatyta, kad Pechstein būtų naudojusi dopingą. Taip Pechstein tapo pirmąja sportininke, kuri buvo suspenduota tik dėl aukštesnių už normatyvus kraujo tyrimų rezultatų. Pechstein CAS įrodinėjo, kad jos kraujo tyrimo rezultatai yra aukštesni už normatyvus dėl genetinių priežasčių, tačiau CAS nepanaikino jos suspendavimo. Pechstein apskundė CAS sprendimą Šveicarijos Aukščiausiajam Federaliniam Teismui, tačiau teismas skundą atmetė.

16 Vokietijos Olimpinių Sporto Asociacija sudarė ekspertų komisiją ištirti Pechstein atvejį. Komisija vienbalsiai nusprendė, kad aukštesni už normatyvus Pechstein kraujo tyrimų rezultatai neįrodo dopingo vartojimo. Pechstein pradėjo procesą dėl CAS sprendimo Vokietijos nacionaliniuose teismuose ir reikalavo 4 milijonų eurų nuostolių atlyginimo kaip negautų pajamų jos suspendavimo laikotarpiu. Be to, Pechstein įrodinėjo, kad arbitražinė

Išdėstytos aplinkybės suponuoja išvadą, kad nacionaliniai teismai praktiškai nebeturi galimybių aiškinti olimpines sporto šakas reguliuojančius teisės aktus. Šios aplinkybės rodo, kad CAS tapo globaliu sporto teisės formuotoju. O išsamių CAS ir jo veiklos tyrimų Lietuvos autorių darbuose nėra atlikta.

Šio tyrimo tikslas – atskleisti CAS susikūrimą, veiklą, ginčų sprendimo modelį ir vaidmenį formuojant sporto teisę. Pirmoje šio straipsnio dalyje yra analizuojamas CAS susikūrimas, veikla ir ginčų sprendimo modelis. Antroje – CAS vaidmuo formuojant sporto teisę.

Tyrimo objektas – sporto reguliavimas, Tarptautinis Sporto Arbitražo Teismas ir jo sprendimuose formuluojamos taisyklės.

Atliekant analizę naudotasi loginiu, sisteminiu, lyginamuoju, mokslinės literatūros analizės, dokumentų analizės ir kitais metodais. Vykdam tyrimą, siekiant atskleisti CAS įsteigimo priežastis, struktūrą, ginčų sprendimo modelį, taikytas mokslinės literatūros analizės metodus. Dokumentų analizės metodas kartu su sisteminiu metodu taikytas tyrinėjant CAS vaidmenį formuojant sporto teisę. Loginis metodas buvo taikytas kartu su lyginamuoju metodu, kuriuo remiantis atlikto tyrimo pagrindu pateikiamos išvados.

1. Tarptautinis Sporto Arbitražo Teismas (CAS)

1.1. CAS įsteigimo priežastys

Iki 20 amžiaus aštuntojo dešimtmečio nebuvo nei vieno kompetentingo forumo, kuris galėtų spręsti tarptautinius sporto ginčus ir dėl jų priimti privalomus sprendimus¹⁷, tačiau tarptautinių sporto ginčų vis daugėjo¹⁸. 1980 metų Žiemos olimpiinių žaidynių išvakarėse Tarptautiniam Olimpiniam Komitetui buvo pareikštas ieškinys JAV teisme dėl vėliavos, po kurios spalvomis turėtų varžytis Taivano sportininkai. Beveik tuo pačiu metu daug sportininkų skirtingose pasaulio šalyse nacionaliniams teismams apskundė jų suspendavimus dėl dopingo vartojimo ir reikalavo priteisti dideles sumas žalai atlyginti. Pažymėtina, kad sporto institucijos, suspendavusios

išlyga buvo negaliojanti, nes Tarptautinė Čiuožimo Federacija pasinaudojo monopoline teise priversti sportininkę pasirašyti šią išlygą. Priešingu atveju ji būtų negalėjusi užsiimti savo profesine veikla, t. y. dalyvauti varžybose. Šioje byloje Vokietijos Aukščiausiasis Federalinis Teismas padėjo tašką ir konstatavo, kad CAS yra teisėtai įkurtas ir teisėtai Šveicarijoje veikiantis arbitražo teismas, kurio sprendimų nėra teisinės galimybės apskusti kitų valstybių nacionaliniams teismams.

17 REEB, M. The Court of Arbitration for Sport. 1 Digest of CAS Awards, 1998, p. 3.

18 BLACKSHAW, I. ADR and sport: settling disputes through the court of arbitration for sport, the fifa dispute resolution chamber, and the wipo arbitration & mediation center. *Marquette sports law review*. 2014, p. 2.

sportininkus, paprasčiausiai būtų bankrutavusios, jeigu reikalaujama žala būtų buvusi priteista.

Kilę precedentai nulėmė tai, kad Tarptautinis Olimpinių Komitetas, vadovaujamas prezidento Juano Antonio Samaranch, pradėjo svarstyti specializuoto arbitražo teismo įkūrimą, kuris turėtų jurisdikciją nagrinėti sporto ginčus ir jo sprendimai turėtų tokią pačią galią kaip ir nacionalinių teismų¹⁹.

1982 metų sesijos Romoje metu Tarptautinis Olimpinių Komitetas priėmė sprendimą įkurti CAS. Buvo sukurta darbo grupė, kuriai pavesta parengti arbitražo teismo steigimo dokumentus. Darbo grupės vadovu buvo paskirtas teisėjas Keba Mbaye, Tarptautinio Olimpinių Komiteto narys ir Tarptautinio Teisingumo Teismo teisėjas. 1983 metais ratifikuotas CAS statutas, kuris įsigaliojo 1984 m. birželio 30 d. CAS pirmininku tapo teisėjas Keba Mbaye, kuris šias pareigas ėjo iki savo mirties 2007 metais.

Taigi, CAS įsteigimo tikslas buvo sporto ginčus spręsti specializuotame arbitražo teisme ir išvengti valstybinių teismų kišimosi²⁰.

1.2. CAS suformavimas ir raida

1.2.1. CAS veikimas nuo įkūrimo iki 1994 metų

1984 metais įsigaliojęs CAS statutas buvo papildytas daugybe procedūrinių nuostatų. CAS buvo sudarytas iš šešiasdešimties narių, paskirtų Tarptautinio Olimpinių Komiteto, Tarptautinių federacijų, Nacionalinių Olimpinių Komitetų ir Tarptautinio Olimpinių Komiteto prezidento (kiekvienas turėjo paskirti po 15 narių). CAS veikimo išlaidas padengdavo Tarptautinis Olimpinių Komitetas, biudžetą tvirtindavo CAS prezidentas²¹. Bylų nagrinėjimas CAS buvo nemokamas, išskyrus finansinius ginčus, kuriuose šalys būdavo prašomos padengti bylinėjimosi išlaidas. CAS statutas numatė, kad jis gali būti pakeistas tik Tarptautinio Olimpinių Komiteto Vykdomojo komiteto siūlymu Tarptautinio Olimpinių Komiteto Generalinės asamblėjos metu.

CAS statutas ir procedūrinės nuostatos numatė vienintelę ginčų nagrinėjimo procedūrą. Pagal šią procedūrą ieškovas CAS turėjo pateikti ieškinį ir susitarimą dėl ginčo nagrinėjimo CAS²². Iš pradžių šalims buvo pasiūloma susitaikyti. Jei to nedarėdavo, būdavo pradėdama arbitražo procedūra. Pažymėtina, kad CAS ne tik nagrinėdavo ginčus, tačiau pagal tuo metu galiojusią konsultavimosi procedūrą, sporto

19 RIGOZZI, A.; HASLER, E. Introduction to the CAS Code. Arbitration in Switzerland: The practitioner's guide. Kluwer Law International, 2013, p. 885.

20 RIGOZZI, A.; HASLER, E., *supra* note 19, p. 885.

21 MAVROMATI, D.; REEB, M. The Code of the Court of Arbitration for Sport: Commentary, Cases, Materials. Kluwer law international, 2015, p. 1.

22 MAVROMATI, D.; REEB, M. *supra* note 21, p. 2.

institucijoms ir sportininkams teikdavo ir savo nuomonę dėl su sportu susijusių klausimų.

1991 metais CAS išleido arbitražo vadovą, kuriame buvo nurodytos kelios modelinės arbitražinės išlygos. Vieną iš arbitražinių išlygų Tarptautinėms sporto federacijoms buvo siūloma inkorporuoti į savo statutus ar nuostatas. Ši išlyga numatė sukurti atitinkamas taisykles, kad ginčus dėl sporto šakų federacijų priimtų sprendimų būtų galima nagrinėti CAS. Tokią išlyga pirmoji inkorporavo Tarptautinė jėjimo federacija. Vėliau ir daugelio kitų sporto šakų: tiek nacionalinės, tiek tarptautinės federacijos inkorporavo šią išlygą.

1992 metų vasario mėnesį jėjimo sporto šakos atstovas Elmar Gundel CAS apskundė Tarptautinės jėjimo federacijos sprendimą. Tarptautinė jėjimo federacija dėl dopingo jėjiką buvo diskvalifikavusi ir nubaudusi pinigine bauda. 1992 m. spalio 15 d. CAS iš dalies patenkino Elmar Gundel skundą ir sumažino diskvalifikacijos laiką²³. Jėjikas, nepatenkintas CAS sprendimu, pareiškė skundą Šveicarijos Federaliniam Aukščiausiam Teismui. Jis ginčijo CAS sprendimo teisėtumą ir įrodinėjo, kad CAS nėra nepriklausomas ir nešališkas, todėl negali būti laikomas tinkamu arbitražo teismu.

1993 m. kovo 15 d. sprendimu Šveicarijos Federalinis Aukščiausiasis Teismas pripažino CAS tinkamu arbitražo teismu. Teismas pažymėjo, kad CAS nėra Tarptautinės jėjimo federacijos organas ir negavo jokių nurodymų iš federacijos, todėl turėjo pakankamą autonomiją sprendžiant ginčą. Tačiau teismas atkreipė dėmesį į sąsajas tarp CAS ir Tarptautinio Olimpino Komiteto, kurios galėtų kelti klausimus dėl CAS nepriklausomumo, jeigu Tarptautinis Olimpinis Komitetas būtų bylos šalis: (i) CAS finansuojamas Tarptautinio Olimpino Komiteto; (ii) CAS statutą gali pakeisti Tarptautinis Olimpinis Komitetas; (iii) Tarptautinis Olimpinis Komitetas ir jo prezidentas turi didelę įtaką skiriant CAS narius. CAS generalinis sekretorius Reeb pabrėžia, kad taip Šveicarijos Federalinis Aukščiausiasis Teismas pasiuntė aiškią žinutę – CAS turėjo tapti labiau nepriklausomas nuo Tarptautinio Olimpino Komiteto tiek organizaciniu, tiek finansiniu požiūriais²⁴.

Taigi, CAS antrajame savo veiklos dešimtmetyje susidūrė su iššūkiais, kurie nulėmė jo reformavimą.

1.2.2. CAS 1994 metų reforma

Pirmausia, 1994 m. birželio 22 d. Paryžiaus sutartimi buvo įkurta nauja CAS struktūra, kuri buvo pavadinta Tarptautinio Sporto Arbitražo Teismo Taryba (ICAS). ICAS buvo pavesta rūpintis administraciniais ir finansiniais CAS klausimais. Pažymėtina, kad po Paryžiaus sutarties pasirašymo CAS jurisdikciją pripažino visos

23 CAS. 1992-09-10 Sprendimas byloje G. v FEL. CAS bylos Nr. 92/63.

24 CAS [interaktyvus], [žiūrėta 2016-12-17]. <<http://www.tas-cas.org/en/infogenerales.asp/4-3-236-1011-4-1-1/>>

tarptautinės olimpinių sporto šakų federacijos ir daugelis nacionalinių olimpinių sporto šakų federacijų²⁵. Tai nulėmė, kad CAS įgijo išimtinę apeliacinę jurisdikciją olimpinių sporto šakų ginčams²⁶.

Kita reikšminga reforma buvo dviejų CAS skyrių įkūrimas (įkurtas Paprastasis ir Apeliacinis skyriai). Jie buvo įkurti, kad būtų aiški takoskyra tarp skundų nagrinėjimo pirmąją instanciją ir apeliacinių skundų nagrinėjimo dėl sporto institucijų priimtų sprendimų²⁷.

1994 m. lapkričio 22 d. visos reformos galutinai įtvirtintos priimtame CAS kodekse²⁸. Kodeksas buvo pataisytas 2003, 2010, 2012, 2013 ir 2016 metais, inkorporuojant CAS jurisprudencijoje įsitvirtinčius principus. Kodeksas susideda iš 70 straipsnių ir yra padalytas į dvi dalis. Pirmoji dalis – su sportu susijusius ginčus nagrinėjančių institucijų statusas (1-26 straipsniai). Antroji – CAS procedūrinės nuostatos (27-70 straipsniai).

Taigi, 1994 metais CAS buvo reikšmingai reformuotas, įkurta ICAS, kuriai pavesta rūpintis administraciniais ir finansiniais CAS klausimais. Darytina išvada, kad reforma buvo efektyvi, nes CAS nepriklausomumas nuo Tarptautinio Olimpino Komiteto nebebuvo kvestionuojamas. Be to, po to, kai tarptautinės ir nacionalinės olimpinių sporto šakų federacijos pripažino CAS jurisdikciją, nacionaliniai teismai prarado galimybę spręsti olimpinių sporto šakų ginčus.

1.3. CAS struktūra

1.3.1. Tarptautinio Sporto Arbitražo Teismo Taryba (ICAS)

ICAS yra CAS vadovaujantysis organas. Pagrindinis ICAS tikslas yra užtikrinti CAS nepriklausomumą ir CAS nagrinėjamų bylų šalių teises. Įgyvendindama šį tikslą ICAS rūpinasi administraciniais ir finansiniais CAS klausimais.

ICAS yra sudarytas iš dvidešimties narių, kurie privalo būti aukščiausios kvalifikacijos teisininkai, turintys didelę patirtį arbitraže ar sporto teisėje. Pirmasis ICAS prezidentas buvo teisėjas Keba Mbaye, kuris šias pareigas ėjo iki 2007 metų. Nuo 2007 iki 2010 metų ICAS prezidentu buvo italas Mino Auletta. Nuo 2010 metų ICAS prezidento pareigas eina australas John Coates.

25 MAVROMATI, D.; REEB, M. *The Code of the Court of Arbitration for Sport: Commentary, Cases, Materials*. Kluwer Law International, 2015, p. 3.

26 BERSAGEL, A. Is there a stare decisis doctrine in the Court of Arbitration for Sport? An analysis of published awards for anti-doping disputes in track field. *Pepperdine dispute resolution law journal*. 2012, p. 194.

27 MCLAREN, R. H. Twenty-five years of the Court of Arbitration for Sport: a look in the rear mirror. *Marquette sports law review*. 2010, p. 307.

28 MCLAREN, R. H. *Handbook on International Sports Law*. Edward Elgar Publishing, 2011, p. 41.

ICAS narys yra paskiriamas ketverių metų kadencijai (CAS kodekso 5 str.). MAVROMATI ir REEB pažymi, kad ICAS visada buvo sudarytas iš sporto teisininkų, teisininkų, užimančių aukštas pareigas sporto institucijose, tarptautinių arbitrų ir aukščiausio lygio teisėjų²⁹. 2015 metais į ICAS buvo paskirti aštuoni nauji nariai, tarp jų ir pirmą kartą paskirti nariai iš tokių didelių valstybių kaip Rusija ir Kinija.

Kiekvienas ICAS narys privalo pasirašyti deklaraciją, kuria prisiekia būti objektyvus ir nepriklausomas (CAS kodekso 5 str.). Šios deklaracijos pasirašymas įpareigoja ICAS narius nedaryti jokios įtakos CAS nagrinėjamos byloms ir draudžia būti CAS arbitru, mediatoriumi arba bylos šalies atstovu. ICAS vykdo šias pagrindines funkcijas: (i) priima ir keičia CAS kodeksą, (ii) iš savo narių renka prezidentą, du viceprezidentus, CAS Paprastojo ir Apeliacinio skyrių pirmininkus, (iii) skiria CAS arbitrus ir mediatorius, (iv) rūpinasi CAS finansavimu, (v) patvirtina CAS generalinių sekretorių (CAS kodekso 6 str.). ICAS prezidentas taip pat yra ir CAS pirmininkas (CAS kodekso 8 str.).

Taigi, ICAS užtikrina CAS nepriklausomumą ir arbitraže nagrinėjamų bylų šalių teises.

1.3.2. CAS

CAS yra įsikūręs Lozanos mieste Šveicarijoje, savo veikloje vadovaujasi Šveicarijos teise³⁰. Pažymėtina, kad net kai CAS bylas nagrinėja ne Šveicarijos teritorijoje, CAS vieta teisiškai vis tiek yra laikoma Lozanos miestas Šveicarijoje.

CAS yra numatyta funkcija arbitražu arba mediacija spręsti su sportu susijusius ginčus (CAS kodekso 12 str.). CAS šią funkciją vykdo per CAS arbitrus ir mediatorius. CAS kodeksas nustato, kad CAS turi turėti ne mažiau kaip šimtą penkiasdešimt arbitrų ir 50 mediatorių (CAS kodekso 13 str.). CAS arbitrus ir mediatorius keturių metų kadencijai skiria ICAS (CAS kodekso 13 str.).

CAS yra sudarytas iš dviejų skyrių – Paprastojo ir Apeliacinio skyriaus. Paprastojo skyriaus uždavinys yra spręsti skundus, pateiktus pagal paprastąją procedūrą (CAS kodekso 20 str.). O Apeliacinio skyriaus uždavinys yra spręsti skundus dėl federacijų, asociacijų ar kitų su sportu susijusių institucijų sprendimų (CAS kodekso 20 str.). Šių skyrių pirmininkai atlieka pirmines arbitražo procedūras, kol būna paskirti konkretūs arbitrai ginčui nagrinėti. Po paskyrimo, konkretūs arbitrai perima vadovavimą arbitražo procedūrai. CAS biuras yra sudarytas iš generalinio sekretoriaus ir vieno arba dviejų patarėjų (CAS kodekso 20 str.).

Taigi, CAS arbitražu arba mediacija sprendžia su sportu susijusius ginčus.

29 MAVROMATI, D.; REEB, M. *The Code of the Court of Arbitration for Sport: Commentary, Cases, Materials*. Kluwer Law International, 2015, p. 4.

30 CAS [interaktyvus], [žiūrėta 2016-12-17]. <<http://www.tas-cas.org/en/20questions.asp/4-3-216-1010-4-1-1/5-0-1010-13-0-0/>>.

1.3.3. Decentralizuoti CAS biurai, Ad Hoc skyriai ir alternatyvūs bylų nagrinėjimo centrai

1996 metais ICAS įsteigė du nuolatinius decentralizuotus CAS biurus: vieną Australijos mieste, Sidnėjuje, kitą JAV mieste, Denveryje. Pažymėtina, kad 1999 metais Denverio biuras buvo perkeltas į JAV miestą, Niujorką. Šie biurai iš esmės yra sujungti su CAS biuru Lozanoje ir gali priimti bei notifikuoti procedūrinius aktus. Šių biurų įkūrimas palengvino CAS pasiekiamumą Okeanijos ir Šiaurės Amerikos gyventojams.

1996 metais ICAS sukūrė CAS Ad Hoc skyrių Atlantoje. Skyriui buvo iškeltas tikslas per 24 valandas išspręsti visus sporto ginčus, kylančius per Atlantos olimpinės žaidynes. Skyrius buvo sudarytas iš dviejų pirmininkų ir 12 arbitrų, kurie buvo olimpiniam miestelyje per visas olimpinės žaidynes. Nuo 1996 metų CAS Ad Hoc skyriai yra sukuriami kiekvienoms vasaros ir žiemos olimpinėms žaidynėms. 2000 metais CAS sulaukė prašymo iš UEFA sukurti CAS Ad Hoc skyrių Europos futbolo čempionatui. CAS šį prašymą įvykdė. Vėliau CAS Ad Hoc skyriai buvo sukuriami visiems Europos ir Pasaulio futbolo čempionatams. Mavromati ir Reeb pažymi, kad Ad Hoc skyrių darbo sėkmė galutinai įtvirtino CAS kaip esminę sporto ginčus nagrinėjančią instituciją tarp sportininkų, sporto organizacijų ir žiniasklaidos atstovų visame pasaulyje³¹.

2012–2013 metais ICAS pasirašė partnerystės susitarimus su Šanchajaus, Abu Dabio, Kvala Lumpūro ir Kairo miestais dėl alternatyvių bylų nagrinėjimo centrų įsteigimo, kurie galėtų nagrinėti CAS bylas ir skatinti sporto arbitražo plėtrą Rytų Azijos ir Vidurio Rytų regionuose.

Taigi, CAS plėtra įtvirtino CAS kaip svarbiausią sporto ginčus nagrinėjančią instituciją.

1.4. Procesas CAS

CAS kodekso 27 straipsnis nustato, kokius ginčus nagrinėja CAS. Šis straipsnis buvo sukonstruotas pagal Šveicarijos tarptautinės privatinės teisės aktą (PILA), kuris yra taikomas visiems Šveicarijoje veikiantiems arbitražams. Pažymėtina, kad CAS kodekso 27 straipsnis nebuvo keistas nuo pat kodekso priėmimo 1994 metais.

PILA 186 straipsnis nustato, kad Arbitražo Teismas turi pirmumo teisę spręsti dėl savo jurisdikcijos nagrinėti ginčą. CAS vadovaujasi šiuo tarptautiniu mastu pripažįstamu, taip vadinamu *Kompetenz-Kompetenz* principu. Kitaip tariant, kiekvienu atveju CAS pats sprendžia ar jis turi jurisdikciją nagrinėti ginčą.

CAS kodekso 27 straipsnis numato, kokius ginčus nagrinėja CAS ir kokius ginčus CAS gali atsisakyti nagrinėti. CAS nagrinėja ginčus, kai tai yra numatyta šalių

31 MAVROMATI, D.; REEB, M. *The Code of the Court of Arbitration for Sport: Commentary, Cases, Materials*. Kluwer Law International, 2015, p. 6.

sudarytoje sutartyje esančioje arbitražinėje išlygoje arba kai šalių elgesį reguliuoja taisyklės, kuriose yra arbitražinė išlyga³². Be to, šis straipsnis nustato sąlygas, ribojančias galimybę kreiptis į CAS. CAS gali nenagrinti ginčo, jei jis nėra kilęs iš su sportu susijusių teisinių santykių. Ši sąlyga, leidžiant atsisakyti nagrinėti ginčus nesusijusius su sportu, yra itin reikšminga, nes CAS buvo sukurtas kaip specifinė institucija sporto ginčams nagrinėti.

CAS vieta yra Lozanoje, Šveicarijoje (CAS kodekso 28 str.). Tačiau tai arbitražo neįpareigoja savo posėdžius rengti Lozanoje. Pavyzdžiui, CAS posėdžiai gali būti rengiami decentralizuotuose CAS biuruose ar olimpinėse žaidynių vietoje. Pažymėtina, kad Šveicarijos Federalinis Aukščiausiasis Teismas byloje *Raducan v. IOC* yra išaiškinęs, kad nepaisant to, jog visas procesas ir pats arbitražo teismo sprendimas buvo priimtas ne Lozanoje, CAS vieta teisiškai vis tiek laikytina Lozana.

CAS darbo kalbos yra prancūzų ir anglų (CAS kodekso 29 str.). Pažymėtina, kad šios kalbos yra ir olimpinio judėjimo tradicinės kalbos. Nepaisant to, kad jos yra CAS darbo (oficialios) kalbos, procesas CAS gali vykti ir kita kalba, jeigu to pageidauja bylos šalys. Esminė taisyklė – išsprendus klausimą dėl kalbos, visas tolimesnis procesas vyksta ir pats sprendimas yra surašomas šia kalba.

Bylos šalys yra laisvos pasirinkti savo atstovus (CAS kodekso 30 str.). Tai reiškia, kad bylos šalis CAS gali atstovauti ne tik teisininkai, bet kiti asmenys, pateikę atstovavimo teisę pagrindžiančius dokumentus.

CAS gali taikyti laikinąsias apsaugos priemones (CAS kodekso 37 str.). Pateikdama prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones, bylos šalis turi sumokėti CAS 1000 Šveicarijos frankų mokestį. Dažniausiai CAS yra prašoma sustabdyti sprendimą, kuriuo sportininkas buvo suspenduotas, paskirta nuobauda už dopingo vartojimą (taip pat prašoma leisti dalyvauti varžybose) arba pinigine nuobauda.

Arbitražo Teismas yra sudaromas iš vieno arba trijų arbitrų (CAS kodekso 40 str. 1 d.). Jeigu bylos šalys nėra susitarusios dėl arbitrų skaičiaus, arbitrų skaičių nustato atitinkamo CAS skyriaus pirmininkas.

Bylos šalys arbitrą gali rinkti iš CAS arbitrų sąrašo. Pažymėtina, kad bylos šalys negali arbitru prašyti paskirti asmens, kuris nėra įrašytas į CAS arbitrų sąrašą. Į CAS arbitrų sąrašą yra įrašyta daugiau nei 300 iš daugiau nei 40 pasaulio šalių arbitrų, kurie specializuojasi sprendžiant ir arbitruojant su sportu susijusius ginčus. Šveicarijos Federalinis Aukščiausiasis Teismas *A & B v. IOC & FIS* byloje yra išaiškinęs, kad tai, jog bylos šalys arbitrą turi rinkti iš privalomo CAS arbitrų sąrašo, nėra pernelyg didelis ribojimas šalių laisvei pasirinkti arbitrą. Jeigu bylos, kurią turi nagrinėti vienas arbitras, šalys nesusitaria dėl joms abiem tinkančio arbitro, arbitrą paskiria atitinkamo CAS skyriaus pirmininkas. Tuo atveju, kai bylą turi nagrinėti trys arbitrai, po vieną arbitrą pasiūlo ieškovas ir atsakovas. Tada šie arbitrai abipusiu susitarimu turi

32 Pavyzdžiui, FIFA statuto 64 straipsnis numato, kad Apeliacinio komiteto sprendimai yra neatšaukiami ir privalomi. Apeliacija galima tik Tarptautiniam Sporto Arbitražo Teismui.

susitarti dėl trečiojo arbitro, kuris yra paskiriamas Arbitražo Teismo pirmininku. Jei paskirti arbitrai nesusitaria dėl tinkamo trečiojo arbitro, jį paskiria atitinkamo CAS skyriaus pirmininkas.

Paprastai CAS proceso metu yra pateikiami tokie procesiniai dokumentai – ieškovas pateikia ieškinį, atsakovas atsiliepimą, jeigu reikalauja aplinkybės, ieškovas pateikia atsiliepimą ir atsakovas savo antrąjį atsiliepimą (CAS kodekso 44 str. 1 d.). Paprastai CAS proceso metu yra surengiamas vienas žodinis Arbitražo Teismo posėdis (CAS kodekso 44 str. 2 d.). Pažymėtina, kad Arbitražo Teismui nėra privaloma surengti žodinį bylos posėdį.

Arbitražo Teismas ginčą sprendžia pagal teisę, kurią pasirinko šalys. Nesant tokių šalių susitarimo – pagal Šveicarijos teisę. Šalys gali leisti Arbitražo Teismui ginčą spręsti *ex aequo et bono* (CAS kodekso 45 str.). Šalims leidus Arbitražo Teismui ginčą spręsti *ex aequo et bono*, Arbitražo Teismas ginčą sprendžia vadovaudamasis ne specifine materialine teise, bet teisingumo principu ir remdamasis nagrinėjamos bylos aplinkybėmis. Pažymėtina, kad šis straipsnis liečia tik ginčui taikytiną materialinę teisę, nes procesas CAS vyksta pagal CAS kodekse numatytas procesines taisykles.

Sprendimas yra priimamas arbitrų balsų dauguma. Nesant daugumos – lemiamas pirmininkaujancio arbitro balsas. Jeigu šalys nesusitarė kitaip, sprendime nurodomi glausti jo priėmimo motyvai (CAS kodekso 46 str.).

2. CAS reikšmė sporto teisės formavimuisi

CAS veikla turi ypatingą reikšmę sporto teisės formavimuisi, nes CAS prisideda prie sporto teisės formavimosi įgyvendindamas bent tris funkcijas. Pirma, CAS formuoja bendruosius sporto teisės principus. Antra, CAS interpretuodamas sporto teisę, kuria sporto teisės precedentus. Trečia, CAS harmonizuoja sporto teisę bei užtikrina teisę į teisingą bylos nagrinėjimą. Šios funkcijos ir bus analizuojamos antrojoje šio straipsnio dalyje.

2.1. CAS kaip bendrųjų sporto teisės principų kūrėjas

CAS šią funkciją yra pripažinęs daugelyje savo sprendimų. Pavyzdžiui, *AEK Athens and SK Slavia Prague v. Union of European Football Associations (UEFA)*³³ byloje CAS nurodė, kad sporto teisę sudaro ir daug nerašytinių teisės principų:

„Sporto teisė bėgant metams išsivystė ir konsolidavosi, ypatingai per arbitražu sprendžiamus ginčus, eilę nerašytinių teisės principų – tarsi sporto *lex mercatoria* arba *lex ludica* – kuriems turi paklusti nacionalinės ir tarptautinės sporto federacijos, nepaisant šių principų buvimo jų statutuose arba taikytinoje nacionalinėje teisėje.“

33 CAS. 1999-08-20 Sprendimas byloje *AEK Athens and SK Slavia Prague v. Union of European Football Associations (UEFA)*. CAS bylos Nr. 98/200.

Vėliau *Norwegian Olympic Committee and Confederation of Sports v. International Olympic Committee*³⁴ byloje CAS nurodė, kad CAS jurisprudencija suformavo daug sporto teisės principų, kurie yra *lex sportiva* dalis:

„CAS jurisprudencija aiškiai suformavo eilę sporto teisės principų, tokius kaip griežtos atsakomybės principas (dopingo bylose) ir teisingumo, kurie gali būti laikomi besikuriančios *lex sportiva* dalimi.“

Viena vertus, CAS sporto ginčams spręsti pritaiko bendruosius teisės principus. Kita vertus, CAS kuria specialiuosius sporto teisės principus.

Vienas iš dažniausiai CAS taikomų bendrųjų teisės principų yra teisės į teisingą bylos nagrinėjimą principas. CAS reikalauja sporto federacijas laikytis teisės į teisingą bylos nagrinėjimą principo. Pavyzdžiui, byloje *AEK Athens and SK Slavia Prague v. Union of European Football Associations (UEFA)*³⁵ CAS nurodė, kad teisės į teisingą bylos nagrinėjimą principas yra vienas iš nerašytinių sporto teisės principų:

„Teisės į teisingą bylos nagrinėjimą principas CAS jurisprudencijoje yra neabejotinai vienas iš nerašytinių sporto teisės principų, kurių tarptautinės federacijos privalo laikytis.“

Vėliau *A. v. Fédération Internationale de Luttes Associées (FILA)*³⁶ byloje CAS nurodė, kad sporto federacijos turi pareigą nepažeisti ir teisės būti išklaustam principo:

„CAS visada teisės į teisingą bylos nagrinėjimą principą laikė bendroju teisės principu, kuris negali būti pažeistas net vidinėse federacijų procedūrose. Federacijos turi pareigą nepažeisti teisės būti išklaustam principo kaip vieno iš fundamentalių teisės į teisingą bylos nagrinėjimą principų.“

Kitoje *H.O.C. & N. Kaklamanakis v. I.S.A.F.*³⁷ byloje CAS nurodė, kad sporto federacijų sprendimai, priimti pažeidžiant teisės į teisingą bylos nagrinėjimą principą, bus visada panaikinami.

„CAS visada turės jurisdikciją panaikinti sporto federacijos sprendimus, jeigu šie sprendimai bus priimti pažeidžiant teisės į teisingą bylos nagrinėjimą principą.“

CAS taip pat taiko gero administravimo principą. Pavyzdžiui, *AEK Athens and SK Slavia Prague v. Union of European Football Associations (UEFA)*³⁸ byloje CAS pabrėžė, kad egzistuoja analogija tarp sportą valdančių institucijų ir valstybės institucijų, vertinat jų reguliacinį vaidmenį ir funkcijas, administracinius ir poveikio

34 CAS. 2002-12-29 Sprendimas byloje *Norwegian Olympic Committee and Confederation of Sports v. International Olympic Committee*. CAS bylos Nr. 2002/O/372.

35 CAS. 1999-08-20 Sprendimas byloje *AEK Athens and SK Slavia Prague v. Union of European Football Associations (UEFA)*. CAS bylos Nr. 98/200.

36 CAS. 2001-07-09 Sprendimas byloje *A. v. Fédération Internationale de Luttes Associées (FILA)*. CAS bylos Nr. 2001/A/317.

37 CAS. 2004-08-24 Sprendimas byloje *H.O.C. & N. Kaklamanakis v. I.S.A.F.* CAS bylos Nr. OG 04/009.

38 CAS. 1999-08-20 Sprendimas byloje *AEK Athens and SK Slavia Prague v. Union of European Football Associations (UEFA)*. CAS bylos Nr. 98/200.

priemonių skyrimo įgaliojimus. Kitoje *Pistorius v. IAAF*³⁹ byloje CAS vertino Tarptautinės lengvosios atletikos federacijos sprendimų priėmimo proceso atitikimą gero administravimo principui. Taigi, CAS, taikydamas gero administravimo principą, sporto institucijas prilygina valstybės institucijoms.

CAS ne tik taiko bendruosius teisės principus, tačiau ir kuria specialiuosius sporto teisės principus. Soek pažymi, kad CAS sukūrė griežtos atsakomybės principą, kuris yra taikomas dopingo bylose⁴⁰. Griežtos atsakomybės principas reiškia, kad sportininkas yra griežtai atsakingas už medžiagas, rastas jo kūne, nepaisant sportininko tyčios dėl draudžiamų medžiagų vartojimo. CAS taip pat sukūrė sąžiningo žaidimo principą (*fair play*). Pavyzdžiui, *Luis Suarez, FC Barcelona & Uruguayan Football Association v. FIFA*⁴¹ byloje CAS analizavo, ar tai, kad futbolininkas Luisas Suarezas įkando kitam futbolininkui į petį, nepažeidė sąžiningo žaidimo principo, ir kokia sankcija už šio principo pažeidimą gali būti paskirta.

Taigi, CAS savo jurisprudencijoje suformavo daug sporto teisės principų, kurie tapo sporto teisės dalimi.

2.2. CAS kaip sporto teisės precedentų kūrėjas

CAS jurisdikciją yra pripažinusios praktiškai visos tarptautinės olimpinių sporto šakų federacijos ir nacionalinės olimpinių sporto šakų federacijos⁴². Bersagel pažymi, kad CAS turi išimtinę apeliacinę jurisdikciją olimpinių sporto šakų ginčams⁴³. Šios aplinkybės suponuoja išvadą, kad nacionaliniai teismai praktiškai nebeturi galimybių aiškinti olimpines sporto šakas reguliuojančius teisės aktus. Šios aplinkybės įrodo didžiulę CAS jurisprudencijos svarbą. Nepaisant to, jokiuose teisės aktuose nėra nurodyta ar CAS priimti sprendimai turi precedento galią, ar jos neturi.

Pažymėtina, kad paprastai arbitražų sprendimai neturi precedentinės reikšmės⁴⁴. Tai išplaukia iš to, kad dažniausiai arbitražų sprendimai turi būti išlaikyti konfidencialiais⁴⁵. O CAS didžiąją dalį savo priimtų sprendimų skelbia viešai savo interneti-

39 CAS. 2008-05-26 *Sprendimas byloje Pistorius v. IAAF*. CAS bylos Nr. 2008/A/1480.

40 SOEK, J. *The Strict Liability Principles and the Human Rights of Athletes in Doping Cases*. T.M.C. Asser Press, 2007, p. 14.

41 CAS. 2014-08-14 *Sprendimas byloje Luis Suarez, FC Barcelona & Uruguayan Football Association v. FIFA*. CAS bylos Nr. 2014/A/3665, 3666 & 3667.

42 MAVROMATI, D.; REEB, M. *The Code of the Court of Arbitration for Sport: Commentary, Cases, Materials*. Kluwer Law International, 2015, p. 3.

43 BERSAGEL, A. Is there a stare decisis doctrine in the Court of Arbitration for Sport? An analysis of published awards for anti-doping disputes in track field. *Pepperdine dispute resolution law journal*. 2012, p. 194.

44 BLACKABY, N.; PARTASIDES, C.; REDFERN, A.; HUNTER, J. M. *Redfern and Hunter on International Arbitration* Oxford University Press, 2015, p. 532.

45 BORN, G. *International Arbitration: Cases and Materials*. Kluwer Law International, 2015, p. 1232.

niame tinklapyje, ankstesnius sprendimus galima rasti CAS tinklapyje esančioje CAS jurisprudencijos duomenų bazėje⁴⁶.

Atkreiptinas dėmesys, kad dalis CAS arbitrų yra iš kontinentinės teisės tradicijos, o kita dalis yra iš bendrosios teisės tradicijos šalių. Bendrosios ir kontinentinės teisės tradicijos nevienodai supranta precedento doktriną. Bendrosios teisės precedento doktrina remiasi principu *stare decisis*, o kontinentinės teisės precedento doktrina remiasi *jurisprudence constante* principu. *Stare decisis* yra precedento doktrina, pagal kurią teismui yra privaloma remtis ankstesniais teismų sprendimais, kai nagrinėjami analogiški klausimai⁴⁷. Pagal *jurisprudence constante* doktriną privalo būti suformuota nuosekli teismų praktika, kad teismas klausimą nagrinėtų analogiškai⁴⁸.

Vienas po kito sekę CAS sprendimai, kurie buvo susiję su dopingo vartojimu ir iš to sekančiomis pasekmėmis, ir faktas, kad CAS kiekviename vėlesniame sprendime rėmėsi anksčiau suformuota taisykle, leidžia spręsti, kad CAS sprendimai turi precedentinę reikšmę.

Q v. *Union Internationale de Tir*⁴⁹ byloje CAS nusprendė, kad jeigu atitinkamame sporto kodekse nėra aiškiai įtvirtintas griežtos atsakomybės principas už dopingo vartojimą, griežta atsakomybė negali būti taikoma. Vėliau sekusioje *United States Olympic Committee v. International Olympic Committee*⁵⁰ byloje CAS rėmėsi savo suformuota praktika dėl atsakomybės taikymo už dopingo vartojimą Q v. *Union Internationale de Tir* byloje. Joje CAS nusprendė, kad nepaisant to, jog viena iš keturių po keturis šimtus metrų komandos bėgikių vartojo dopingą (bėgikė Jerome Young), tai nereiškia, kad likusios komandos bėgikės, kurios nevartojo dopingo, privalo gražinti laimėtus medalius. CAS šią išvadą padarė iš to, kad Tarptautinės lengvosios atletikos federacijos taisyklės už dopingo vartojimą atsakomybę numatė tik individualiems sportininkams, tačiau atsakomybė nebuvo numatyta komandoms.

Po keturių metų CAS vėl nagrinėjo analogišką – *Andrea Anderson v. International Olympic Committee* bylą⁵¹. Joje vėl buvo sprendžiamas klausimas, ar bėgikė (Andrea Anderson), kuri nevartojo dopingo, dėl to, kad dopingą vartojo jos komandos draugė (Marion Jones), privalo gražinti laimėtą medalį. CAS bylą išsprendė analogiškai, kaip ir ankstesnėse bylose (nusprendė, kad bėgikė medalio gražinti neprivalo), tačiau CAS pažymėjo, kad jis neprivalo vadovautis *stare decisis* principu ir šią bylą spręsti analogiškai kaip ir *United States Olympic Committee v. International Olympic Committee* byloje, kaip reikalavo apeliantai. Šių CAS sprendimų analizė rodo, kad

46 CAS [interaktyvus], [žiūrėta 2016-12-17]. <<http://jurisprudence.tas-cas.org/Help/Home.aspx>>.

47 GARNER, B. A. *Black's Law Dictionary*. West group, 2004, p. 1443.

48 BELL, J. *Comparing Precedent*. Cornell law review. 1997, p. 1243.

49 CAS. 1995-05-23 *Sprendimas byloje Q v. Union Internationale de Tir*. CAS bylos Nr. 94/129.

50 CAS. 2005-07-20 *Sprendimas byloje United States Olympic Committee v. International Olympic Committee*. CAS bylos Nr. 2004/A/725.

51 CAS. 2009-03-06 *Sprendimas byloje Andrea Anderson v. International Olympic Committee*. CAS bylos Nr. 2008/A/1545.

CAS sprendimai turi precedentinę reikšmę, nes CAS remiasi savo suformuota praktika. Be to, CAS arbitrai veikiausiai vadovaujasi *jurisprudence constante* doktrina, nes savo sprendime atmetė *stare decisis* doktrinos taikymą.

Šias išvadas patvirtina ir Bersagel atlikta analizė. Ji išanalizavo dvidešimt tris CAS priimtus sprendimus nuo 2000 iki 2010 metų. Bersagel nustatė, kad net septyniolikoje bylų CAS citavo savo ankstesnius sprendimus ir nebuvo priimtas nei vienas sprendimas, kuris prieštarautų ankstesnei CAS praktikai⁵².

Taigi, CAS sprendimai turi precedentinę reikšmę. Be to, atlikta analizė rodo, kad CAS arbitrai veikiausiai vadovaujasi *jurisprudence constante* doktrina. Šios aplinkybės taip pat leidžia spręsti, kad nors ir neformaliai, tačiau nuosekli CAS jurisprudencija lemia sporto institucijų elgesį priimant sprendimus.

2.3. CAS reikšmė sporto teisės harmonizavimui bei teisės į teisingą bylos nagrinėjimą užtikrinimui

Olimpinio sporto teisės sistema veikia taip, kad sporto ginčas iš pradžių yra išnagrinėjamas nacionalinės arba tarptautinės tos sporto šakos federacijos ginčų sprendimo organe, arba abiejų federacijų ginčų sprendimo organuose, jeigu yra numatyta apeliacijos procedūra. Galiausiai, paskutinės instancijos teismas visada yra CAS. Tokia sistema sukuria efektyvų centralizuotą bylos peržiūrėjimo mechanizmą, kuriame CAS veikia kaip aukščiausiasis teismas. Pagrindinė aukščiausiųjų teismų funkcija yra plėtoti ir užtikrinti vienodą teisės aiškinimą ir taikymą. Šiuo aspektu ne išimtis yra ir CAS. Jis, veikdamas kaip aukščiausiasis teismas, padeda užtikrinti, kad nacionalinės ir tarptautinės sporto šakų federacijos vienodai aiškintų ir taikytų sporto teisę. Vien ko sporto teisės harmonizavimui verti šio straipsnio 2.1. dalyje analizuoti CAS jurisprudencijoje suformuojami sporto teisės principai, kurie tampa globalios sporto teisės dalimi, nes jais vėliau remiasi tiek nacionalinės, tiek ir tarptautinės sporto šakų federacijos.

Rigozzi pažymi, kad sporto teisės sistemoje tokia procedūra yra būtina užtikrinant vienodą sportininkų vertinimą ir išvengiant pernelyg didelės nacionalinių sporto institucijų įtakos vietiniams sportininkams⁵³. Be to, bylos nagrinėjimas CAS gali būti pirmas kartas, kai byla yra nagrinėjama tikrai nešališkame teisme, nes dažnai pasitaiko, kad federacijų ginčų sprendimo organai nėra visiškai nepriklausomi nuo federacijų⁵⁴. Taigi, CAS veikdamas kaip aukščiausiasis teismas, užtikrina ir teisę į teisingą bylos nagrinėjimą.

52 BERSAGEL, A. Is there a stare decisis doctrine in the Court of Arbitration for Sport? An analysis of published awards for anti-doping disputes in track field. *Pepperdine dispute resolution law journal*. 2012, p. 199.

53 RIGOZZI, A. *L'arbitrage international en matière de sport*. Helbing & Lichtenhahn, 2005, p. 551.

54 *Ibid.*, p. 552.

Vadinasi, CAS, veikdamas kaip aukščiausiasis teismas, padeda užtikrinti, kad sporto šakų federacijos vienodai aiškintų ir taikytų sporto teisę bei užtikrina teisę į teisingą bylos nagrinėjimą.

Išvados

CAS yra Šveicarijoje įsikūręs arbitražo teismas, kuris savo veikloje vadovaujasi Šveicarijos teise. CAS numatyta funkcija yra arbitražu arba mediacija spręsti su sportu susijusius ginčus. CAS sprendimai gali būti skundžiami Šveicarijos Federaliniam Aukščiausiajam Teismui, todėl galima teigti, kad jo veiklą prižiūri Šveicarijos Federalinis Aukščiausiasis Teismas.

CAS jurisdikciją yra pripažinusios praktiškai visos tarptautinės olimpinių sporto šakų federacijos ir nacionalinės olimpinių sporto šakų federacijos. Tai lemia, kad nacionaliniai teismai praktiškai nebeturi galimybių aiškinti olimpines sporto šakas reguliuojančius teisės aktus. Įgyvendindamas savo funkcijas CAS tapo ne tik sporto ginčų nagrinėjimo lyderiu ir pasauliniu mastu pripažįstamu efektyviausiu forumu spręsti sporto ginčus, bet ir svarbiausiu ramsčiu organizuotame sporte – sporto pasaulio aukščiausiuoju teismu.

CAS veikla prisideda prie globalios sporto teisės formavimosi. CAS formuoja bendruosius sporto teisės principus, nes savo jurisprudencijoje suformavo daug sporto teisės principų, kurie tapo globalios sporto teisės dalimi. CAS interpretuodamas sporto teisę kuria sporto teisės precedentus, nes CAS sprendimai turi precedentinę reikšmę. Manytina, kad nors ir neformaliai, tačiau nuosekli CAS jurisprudencija lemia sporto institucijų elgesį priimančiam sprendimus. CAS taip pat harmonizuoja sporto teisę bei užtikrina teisę į teisingą bylos nagrinėjimą.

THE COURT OF ARBITRATION FOR SPORT AND ITS SIGNIFICANCE IN THE CREATION OF SPORTS LAW

Mantas Pakamanis

Advocate, Professional Legal Partnership Motieka & Audzevicius, Lithuania

Summary. *This article analyses the regulation of sport, the Court of Arbitration for Sport and the rules formulated in its decisions. After discussing the court's genesis, the article deals with its formation, development and 1994 reform. The structure of the Court of Arbitration for Sport is then examined, looking at the International Council*

of Arbitration for Sport, the composition and operation of the court, the decentralised offices, ad hoc divisions and alternative hearing centres. The article also analyses arbitration process at the Court of Arbitration for Sport. In addition, it examines the functions of the Court of Arbitration for Sport and how the exercise of these functions creates sports law. The development of legal principles of sports law by the court is then analysed. The article also seeks to ascertain what the effect of the award of the court is and how the court harmonises sports law.

Keywords: Court of Arbitration for Sport, lex sportiva.

Mantas Pakamanis (LL.M.), Advokatas, Advokatų profesinė bendrija Motieka ir Audzevičius. Mokslinių tyrimų kryptys: Civilinė teisė, Civilinio proceso teisė, Europos Sąjungos teisė, Tarptautinė teisė, Alternatyvus ginčų sprendimas, Sporto teisė.

Mantas Pakamanis (LL.M.), Advocate, Professional Legal Partnership Motieka & Audzevičius. Scientific interests: Civil law, Civil procedure law, European Union law, International law, Alternative dispute resolution, Sports law.